

Handläggare
Karin Nordmark
Telefon: 08 - 508 25 281**Till**
Socialnämnden
2022-08-30

Insatser som stabiliserar skolgången

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner rapporten som svar på kommunfullmäktiges uppdrag.
2. Socialnämnden beslutar att överlämna rapporten till stadsdelsnämnderna för kännedom.

Fredrik Jurdell
socialdirektörVeronica Wolgast Carstorp
biträdande förvaltningschef

Sammanfattning

Ett övergripande mål med att utveckla fler insatser inom socialtjänsten för att stabilisera skolgången för barn och unga som är aktuella inom socialtjänsten är att alla barn och unga ska ges möjlighet att klara sin skolgång utifrån sina individuella behov och förutsättningar. Det bidrar till goda uppväxtvillkor som främjar en välfungerande framtid för barn och unga. För att möjliggöra detta ska barn och unga, när socialtjänstens utredning visat på behov av insatser för att stabilisera skolgången, erbjudas detta.

Det finns en stark motivation inom stadens socialtjänst vad gäller arbetet med att barn och unga ska klara skolan. Arbetet med uppdraget insatser som stabiliserar skolgången för barn och unga som är aktuella inom socialtjänsten har lett till en ökad medvetenhet i stadens socialtjänst vad gäller skolan som skyddsfaktor och socialtjänstens roll i det arbetet. Skolgång, skolnärvaro och skolresultat genomsyrar i hög utsträckning socialtjänstens arbete med barn och unga. Det har skett en fokusflyttning, från samtal om huruvida socialtjänsten ska eller inte ska arbeta med barn och ungas skolgång, till samtal om hur socialtjänsten ska bidra till detta arbete.

[Nivå 1]
[Nivå 2][Besöksadress]
[Postadress]
[Postnr] [Ort]
Telefon [Telefon]
Växel [Växel]
Fax [Fax]
e-postadress
[hemsida]

Arbetet med att utveckla och genomföra insatser som stabiliserar skolgången är ständigt pågående inom socialtjänsten och kompetenscenter barn och unga fortsätter arbetet med att stötta stadsdelsförvaltningarna och socialförvaltningens olika verksamheter i att utveckla, förädla och erbjuda insatser så att skolgången stabiliseras för fler barn och unga. För att komma än längre behövs en utveckling där kunskapen om hela socialtjänstens arbete, både på friyta och inom myndighetsutövningen, är aktuell hos samtliga medarbetare som arbetare med barn och unga inom socialtjänsten. De gränser som beskrivs mellan insatser på friyta samt behovsprövande insatser måste överbryggas. Barn, unga och deras familjer behöver utifrån sina specifika behov få tillgång till samtliga insatser som kan möjliggöra att barn och unga klarar skolan.

Den bifogade rapporten beskriver aktuellt läge och det arbete som pågår utifrån uppdraget. Till rapporten bifogas en reviderad version av den förteckning över insatser som bedöms kunna stabilisera skolgången som togs fram år 2020.

Socialförvaltningen föreslår att nämnden godkänner tjänsteutlåtandet, rapporten (bilaga 1) samt den reviderade förteckning (bilaga 1.1) som redogör för insatser som kan verka för att stabilisera skolgången för barn och unga som är aktuella inom socialtjänsten.

Bakgrund

Socialnämnden fick i Stockholm stads budget 2022 uppdraget att tillsammans med stadsdelsnämnderna utveckla fler insatser för att stabilisera skolgången för barn och unga som är aktuella inom socialtjänsten.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom socialförvaltningens avdelning för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 24 augusti 2022. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet den 25 augusti 2022.

Ärendet

Som grund för ärendet ligger kommunfullmäktiges mål *Barn och unga växer upp under trygga förhållanden* samt *Barn och unga utvecklas och når målen med sin utbildning*.¹ Enligt uppdraget ska socialnämnden tillsammans med stadsdelsnämnderna utveckla fler insatser för att stabilisera skolgången för barn och unga som är

aktuella inom socialtjänsten. Stadsdelsnämnderna har i sin tur i uppdrag att tillsammans med socialnämnden genomföra insatser för att stabilisera skolgången för barn och unga som är aktuella inom socialtjänsten och möjliggöra för skolan att lägga kraft vid det lärande uppdraget.

Bakgrund

Uppdraget att utveckla insatser för att stabilisera skolgången för barn och unga som är aktuella inom socialtjänsten är inne på sitt tredje år. Under 2020 togs rapporten *Insatser för att stabilisera skolgången för barn och unga som är aktuella inom socialtjänsten* fram, med tillhörande förteckning över biståndsbedömda insatser inom socialtjänsten som kan verka för att stabilisera barns och ungas skolgång. Ett huvudtema i rapporten var att utvecklingen av insatser som stabiliserar skolgången till stor del handlar om en utveckling av befintliga insatser och ett förändrat syn- och tankesätt kring innehållet i och genomförande av de insatser som beviljas. Vidare tog rapporten upp behovet av att öka kunskapen kring vilka insatser som är effektiva för ändamålet.

Av tjänsteutlåtandet *Insatser som stabiliserar skolgång* från juni 2021 framgår att det under arbetet med uppdragets genomförande tydliggjorts att merparten av de barn och unga som är aktuella för utredning inom socialtjänsten har en skolproblematik. Med denna kännedom fortsatte det påbörjade förändringsarbetet kring insatser som stabiliserar skolgången. Som ett led i arbetet genomfördes i september 2021 Öppenvårdsdagen, en heldag för chefer och medarbetare inom stadens öppenvård för barn, unga och familj, med temat ”Hur kan socialtjänstens öppenvårdsinsatser göra skillnad för barn och ungas skolgång.” Det framgick under dagen att ett förändringsarbete ägt rum och börjat ge resultat. Samtalen handlade inte längre om socialtjänsten ska jobba med barns och ungas skolgång eller inte, utan hur socialtjänstens ska genomföra och bidra i detta arbete.

Uppdraget under 2022

I arbetet med uppdraget som redovisas i den bilagda rapporten har det under våren 2022 genomförts uppföljningsträffar med chefer och medarbetare vid respektive stadsdelsförvaltning samt Framtid Stockholm. Dessa träffar innehöll en tillbakablick på de workshops som genomfördes under 2021, och de förutsättningar och utmaningar som då identifierades. Vidare var fokus under uppföljningsträffarna att undersöka var respektive förvaltning står idag och hur de planerar arbetet framåt vad gäller insatser som stabiliserar skolgången för barn och unga som är aktuella inom socialtjänsten. Den förteckning över insatser som kan verka för att stabilisera skolgången för barn och unga som är aktuella inom

socialtjänsten, som togs fram 2020, gicks vid träffarna igenom för att säkerställa aktualiteten samt vid behov uppdatera den.

I mångt och mycket uttrycker stadsdelsförvaltningarna samt Framtid Stockholm att de utmaningar som fanns 2021 fortfarande kvarstår, framförallt vad gäller samverkan med regionen, i synnerhet barn- och ungdomspsykiatri och habiliteringen. Något som tas upp under nästan samtliga uppföljningsträffar är att en kvarstående utmaning är familjer med komplex problematik, inte sällan i samband med någon form av funktionsnedsättning.

Flera stadsdelsförvaltningar berättar att samverkan mellan utredare och familjebehandlare inom den egna förvaltningen har utvecklats i positiv riktning. Många uppger vidare att de är noga med att hålla i frågor om skolgången såväl i utredningar som vid beslut om och vid uppföljning av insatser. Deltagarna i uppföljningsträffarna upplever att när skolgången prioriteras bidrar det till att frågan om skolgång, skolresultat och skolnärvaro hålls levande, vilket i sin tur ökar möjligheterna för fler barn och unga att klara skolan.

Ett par stadsdelsförvaltningar berättar att de vid behov efter en avslutad utredning beviljar insats i form av stöd från utredande socialsekreterare. Detta för att till exempel kunna följa med föräldrar till skolmöten, eller arbeta med att trygga och stärka basen i familjen för att sedan kunna länka vidare till en insats i form av familjebehandling.

Flera stadsdelsförvaltningar berättar att det skett en utveckling vad gäller insatser som stabiliserar skolgång, både vad gäller att uppmärksamma skolgången och skolresultat i utredningar och i samband med insatser. Flertalet stadsdelsförvaltningar uppger att de pågående arbetar med målformuleringar i uppdrag till öppenvården, följer upp hur insatsen leder mot målen och därmed fångas barnets eller den unges situation och resultat i skolan. Några stadsdelsförvaltningar berättar att de blivit bättre på att ha med mål kring skolgången när de beviljar kontaktpersoner och kontaktfamiljer och att de arbetar på att utveckla det arbetet än mer.

Under uppföljningsträffarna uppger flera stadsdelsförvaltningar att ett mer omfattande strukturerat arbete skulle behövas kring gruppen barn och unga med långvarig och omfattande skolfrånvaro. Det skulle behövas flera olika arbetssätt kopplat till målgruppen. Ytterligare ett utvecklingsbehov som flera stadsdelsförvaltningar beskriver är ett fortsatt stort behov av pedagogiska insatser. Det är ofta praktiska problem; till exempel bostad, mat på bordet, många barn med olika behov, eget trauma med mera; som står i vägen för att familjer ska kunna tillgodogöra sig insatser. Det är svårt att nå fram med stöd och insatser under dessa förutsättningar.

Något som tas upp som problematiskt är att många familjer lever i trångboddhet vilket påverkar skolgången för barn och unga men är en faktor som varken utredningsenheter eller öppenvårdsenheter kan påverka. Det lyfts fram att icke stabila och osäkra boendeförhållanden ofta leder till andra svårigheter, däribland att barns och ungas skolgång påverkas negativt.

Under uppföljningsträffarna framkommer att den uppdelning och gränsdragning som ofta görs mellan insatser utan föregående behovsprövning och insatser efter en behovsprövning är ett utvecklingsområde. Det upplevs idag som ett glapp mellan olika verksamheter inom socialtjänsten som erbjuder och tillhandahåller insatser.

Förteckningen

Förteckningen som togs fram 2020 är reviderad, ett par insatser som inte längre, alternativt i mycket liten omfattning, används i staden har tagits bort och några insatser har lagts till.

Socialstyrelsens rekommendationer

Socialstyrelsen publicerade i november 2021 ett kunskapsstöd med rekommendationer för socialtjänstens arbete med barn 6-17 år. Kunskapsstödet bygger på en sammanställning av forskningsbaserad kunskap till stöd för socialtjänstens planering och val av psykosociala insatser till barn 6-17 år med hög risk för fortsatt normbrytande beteende och återfall i brott. Socialstyrelsen har utfärdat fem rekommendationer om insatser som socialtjänsten bör erbjuda barn och unga med hög risk för fortsatt normbrytande beteende.

För att säkerställa och öka kunskapen om de rekommenderade insatserna i stadens socialtjänst kommer Socialstyrelsen under hösten 2022 att informera om rekommendationerna dels på konferensen *Rusta barn att klara skolan! – Skola som skyddsfaktor inom socialtjänstens myndighetsutövning*, en dag som riktar sig till stadens chefer och medarbetare som arbetar med myndighetsutövning gällande barn och unga, och dels på Öppenvårdsdagen 2022 som är en dag för chefer och medarbetare i stadens olika öppenvårdsverksamheter.

Utöver ovan aktiviteter sker en kontinuerlig dialog med aktuella chefnätverk kring hur staden ska arbeta vidare med och utveckla stadens socialtjänst utifrån rekommendationerna. Samtliga av de rekommenderade insatserna bedöms, utifrån individuella behov, kunna verka för att stabilisera skolgången för barn och unga som är aktuella vid socialtjänsten. Socialstyrelsen arbetar för att ta fram en plan för ett implementeringsarbete kopplat till

rekommendationerna. Stockholms stad deltar i pilotarbetet inför implementeringen.

Jämställdhetsanalys

Oavsett uppväxtbakgrund är låga eller ofullständiga betyg vanligare bland pojkar än bland flickor. De insatser som förväntas stabilisera skolgången för barn och unga som är aktuella inom socialtjänsten vänder sig till både flickor och pojkar. Det skiljer sig till viss del åt i stadsdelsförvaltningarna gällande vilka insatser som erbjuds och tillhandahålls. I rapporten *Rätt stöd i rätt tid*² framkommer gällande könsfördelningen för exempelvis andelen ärenden som leder till att utredning inleds och andelen som erbjuds insats efter utredning att skillnaderna mellan könen är små, i de flesta fall någon eller några procentenheter. Det är en något högre andel pojkar sett till inledda utredningar och erbjudna insatser totalt. Den bakomliggande orsaken till dessa skillnader kan dock vara skillnaderna i kontaktorsak. Exempelvis är det en högre andel pojkar som blir aktuella inom socialtjänsten på grund av ”övrig kriminalitet”, och inom den kontaktorsaken är det ett högre antal ärenden som leder till att utredning inleds och insats erbjuds. Resultaten av genomlysningen tyder alltså inte på att det finns några stora skillnader utifrån kön när det gäller socialtjänstens arbete i staden, utan att de skillnader mellan könen som observerats främst utgörs av skillnader i kontaktorsaker.

Barnrättsanalys

Uppdraget rör alla barn och det är viktigt att i arbetet framöver, när det gäller att erbjuda och tillhandahålla insatser, säkerställa och följa upp att barn får sina rättigheter tillgodosedda.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Det finns en stark motivation inom stadens socialtjänst när det gäller arbetet med att det ska gå bra för barn och unga i skolan.

Det är tydligt att arbetet med uppdraget insatser som stabiliserar skolgången för barn och unga som är aktuella inom socialtjänsten har lett till en ökad medvetenhet i stadens socialtjänst vad gäller skolan som skyddsfaktor och socialtjänstens roll i detta. Skolgång, skolnärvaro och skolresultat genomsyrar idag i högre utsträckning socialtjänstens arbete med barn och unga. Det har skett en fokusförflyttning, från samtal om socialtjänsten ska eller inte ska arbeta med barn och ungas skolgång, till samtal om hur socialtjänsten ska bidra till och genomföra detta arbete.

² Rätt stöd i rätt tid – en genomlysning av socialtjänstdata för barn och unga i Stockholms stad. Mars 2022

Det pågår mycket arbete i stadens socialtjänst som på olika sätt bidrar till att skolgången stabiliseras för barn och unga som är aktuella inom socialtjänsten. Framförallt har befintliga insatser utvecklats för att bidra till att skolgången stabiliseras och därmed fungerar som en skyddsfaktor för barn och unga. Det är av största vikt att det påbörjade arbetet fortsätter över tid så att fler barn och unga klarar skolan. För att stärka arbetet än mer kan ett sätt vara att alltid, per automatik formulera mål kring skolgången, i alla uppdrag och insatser som beviljas barn och unga.

De insatser som Socialstyrelsen rekommenderar i kunskapsstödet *Insatser för att motverka fortsatt normbrytande beteende och återfall i brott* kan samtliga fungera för att stabilisera skolgången för barn och unga som är aktuella inom socialtjänsten. Det är angeläget att staden gemensamt arbetar vidare med frågan om och i så fall hur staden ska kunna erbjuda fler insatser inom ramen för rekommendationerna.

Det är angeläget att arbeta för att eliminera de gränser som upplevs mellan insatser med och utan behovsprövning. Barnet eller den unges behov ska styra vilket stöd och vilka insatser som erbjuds. Det kan innebära både insatser på friyta och behovsprövade insatser. Det finns utifrån detta ett behov av att arbeta för att samtliga medarbetare som arbetar med barn och unga inom stadens socialtjänst känner till vilket stöd och vilka insatser som finns inom den egna stadsdelsförvaltningen, både på friyta och efter en individuell behovsprövning, samt vilket stöd och vilka insatser som tillhandahålls av socialförvaltningen.

En spaning framåt som några stadsdelsförvaltningar tar upp är att satsa på insatser som stabiliserar skolgång redan i låga åldrar och i samverkan med skolan.

Socialförvaltningen och stadsdelsförvaltningar har kommit långt i uppdraget att bevilja och genomföra insatser som stabiliserar skolgången för barn och unga som är aktuella inom socialtjänsten. För att befästa synsättet och arbetet behövs ett fortsatt arbete med uppdraget, framförallt i syfte att stärka förankringen i verksamheterna. Fokus på skola som skyddsfaktor behöver hela tiden finnas med i planering och utveckling av arbetssätt och insatser, hos samtliga medarbetare och chefer. De gränser som beskrivs mellan insatser på friyta samt behovsprövande insatser måste överbryggas. Barn, unga och deras familjer behöver utifrån sina specifika behov ha tillgång till samtliga insatser som kan möjliggöra att barnen och de unga klarar skolan.

Bilagor

- Bilaga 1. Rapporten *Insatser som stabilisera skolgången för barn och unga aktuella inom socialtjänsten, 2022*
- Bilaga 1.1 Förteckning över biståndsbedömda insatser inom socialtjänsten som kan verka för att stabilisera barn och ungas skolgång, reviderad 2022.